

SZAKMAI TÁJÉKOZTATÓ — ÓVODAI NEVELÉS

Óvodapedagógusnak

A legkisebb szemtanúk — viselkedési jelek, szülőkkel való kommunikáció

A gyermek a viselkedésében beszél · Napi kapcsolat a szülővel · Jelzés, nem nyomozás · ⚠ **Magas kockázat**

Az óvodapedagógus nap mint nap, hosszú időn át látja a gyermeket — és a gyermek a legkisebb korban nem szavakban, hanem a viselkedésében, a játékában és a rajzában mutatja meg, mi történik otthon.

A gyermek a párkapcsolati erőszak tanújaként is súlyosan érintett lehet, akkor is, ha közvetlenül nem őt bántják. Az óvoda gyakran az első hely, ahol ez egyáltalán látszik.

01

MIÉRT FONTOS?

- A gyermek akkor is súlyosan érintett és veszélyeztetett lehet, ha az erőszakot nem ellene, hanem a gondozója ellen követik el, és ő ennek tanúja. [\[1997. évi XXXI. tv.\]](#)
- A párkapcsolati erőszaknak kitett kisgyermeknél a fejlődést és a viselkedést érintő hatások jelenhetnek meg — ezek korai felismerése és a támogatás sokat segíthet. [\[WHO\]](#)
- Az óvodapedagógus rendszeresen, hosszú időn át és több helyzetben (játék, étkezés, alvás, közösség) látja a gyermeket — ez olyan rálátás, amit kívülálló ritkán kap meg. [\[NICE NG76\]](#)
- A napi érkezés-távozás során az óvodapedagógus a gondozókkal is kapcsolatban van, és láthatja a gondozó-gyermek dinamikát, esetenként a kontroll vagy a feszültség jeleit is.
- Az óvodapedagógus a gyermekvédelmi jelzőrendszer tagja — törvényi felhatalmazása és kötelezettsége is, hogy a gyermek veszélyeztetettségét jelezze. [\[1997. évi XXXI. tv.\]](#)
- A kisgyermek a biztonságot adó felnőttnek mutatja meg leginkább, mi nyomasztja — az óvoda sok gyerekeknek ez a stabil pont.

Az óvodapedagógus nem nyomoz és nem diagnosztizál — de megfigyel, hűen rögzít és jelez. A kisgyermek érdekében a felismerés és a jelzés a feladat, nem a bizonyítás.

02

MIRE FIGYELJEK?

A GYERMEK VISELKEDÉSI JELEI

- Életkorhoz nem illő agresszió vagy épp feltűnő visszahúzódás, ijedősség, túlzott alkalmazkodás. [\[NICE NG76\]](#)
- Regresszió: korábban már elsajátított készségek (szobatisztaság, beszéd) visszaesése, fokozott ragaszkodás.

A GONDOZÓK ÉS A KONTROLL JELEI

- Az egyik gondozó dominál a kommunikációban, a másik visszafogott, „engedélyt kér”, vagy a jelenlétében láthatóan megváltozik. [\[UK Home Office\]](#)
- Az egyik gondozó ellenőrzi a másik mozgását, idejét, kapcsolatait — ki viheti-

- A szabad játékban újra és újra „megmentős”, „rendőrös” vagy „veszekedős” jelenetek térnek vissza; a rajzban ismétlődő fenyegető vagy félelmi tartalmak.
- Alvászavar, rémálmok, elalvási nehézség; hirtelen pánik vagy riadtság hangos hangra, kiabálásra vagy fenyegető hangnemre.
- A gyermek rendszeresen nem akar hazamenni, sír vagy szorong a távozáskor, esetleg az érkezéskor.
- Életkorhoz nem illő szexuális tudás vagy viselkedés, vagy a testtel kapcsolatos szorongás. [\[WHO\]](#)
- Folyamatosan figyeli a felnőttek hangulatát, mindenkit igyekszik megnyugtatni, felnőttek felelősségét érez (parentifikáció).

hozhatja a gyereket, kivel beszélhet az óvodában.

- Az egyik gondozó igyekszik kizárni a másikat az óvodai ügyekből, információból, döntésekből.
- Sérülések, amelyekre a magyarázat következetlen, vagy a gyermek mást mond, mint a kísérő felnőtt.
- A gyermeket eszközként használják a másik gondozó ellen (üzengetés, fenyegetés a kapcsolattartás körül).
- Az egyik gondozó kimerült, szorongó, ijedt — vagy ismételten magára vállalja a felelősséget a másik viselkedéséért.

Egyetlen jel önmagában nem bizonyíték, és sok jelnek más oka is lehet. A jelek halmozódása, tartóssága és a környezeti összefüggés ad okot a figyelemre — az értelmezés a jelzőrendszer és a szakemberek közös feladata.

MITŐL ÉRZI MAGÁT BIZTONSÁGBAN EGY TRAUMATIZÁLT KISGYERMEK?

A biztonságos környezet önmagában is gyógyít — mielőtt bármit kérdeznél, ez az alap.

EZ SEGÍT

- Kiszámítható, ismétlődő napirend, amelyre a gyermek számíthat.
- Előre jelzett változások — a meglepetés egy traumatizált gyereknek fenyegetés.
- Nyugodt hangnem, halk, kiszámítható reakciók.

EZ IS SEGÍT

- Választási lehetőségek a napi helyzetekben — a kontroll élménye biztonságot ad.
- Stabil, megbízható kapcsolódás egy állandó pedagógushoz.
- Türelem: a gyermek a saját tempójában nyílik meg, ha egyáltalán.

Ha a gyermek magától beszélni kezd a félelmeiről

Nyitott · Nem sugalmazó · A gyermek tempójában · Biztonságos

A cél nem a „kihallgatás” vagy a bizonyíték kicsikarása. A kisgyermek könnyen befolyásolható: a sugalmazó kérdés árt a gyermeknek és egy esetleges későbbi eljárásnak is. A feladat a biztonságos meghallgatás és a hű rögzítés.

- Nyitott, hétköznapi kérdések: „Mesélsz a rajzodról? Mi történik itt?” — a gyermek vezet, nem mi irányítunk.
- Kerüld az eldöntendő, sugalmazó kérdéseket („Ugye apa bántott?”) — ezek torzítják az emléket és sebezhetővé teszik a gyermeket.
- Ne ígérj titoktartást („ez kettőnk titka marad”) — a gyermekvédelmi jelzési kötelezettség ezt felülírhatja, és a titok a bántalmazás eszköze is.
- Biztosítsd a gyermeket: nem ő tehet a helyzetről, és nem az ő felelőssége megoldani.
- Tartsd tiszteltben a gyermek tempóját és határait — ne erőltess a feltárást, ha nem nyit.

Ha a gyermek erőszakról vagy félelelről beszél, ne értékeld és ne minősítsd helyben — hallgasd meg nyugodtan, és rögzítsd hűen, a gyermek saját szavaival.

04

MIT MONDJAK A GONDOZÓNAK?

A cél nem a vád, a feltárás vagy a diagnózis — hanem hogy a gyermek viselkedéséből indulj ki, és nyitva tartsd a segítség útját. Az erőszakot nem a pedagógus nevezi meg. A beszélgetés célja nem az információszerzés mindenáron, hanem a gyermek támogatása és annak elősegítése, hogy a család eljuthasson a megfelelő segítséghez.

EZT MONDHATOM

- „Aggódok, mert az utóbbi hetekben több változást látok a gyermek viselkedésében.”
- „Szeretném megérteni, van-e valami nehézség, amiben mi, az óvoda segíteni tudunk.”
- „Az a közös célunk, hogy a gyermek biztonságban és jól legyen.”
- A gyermek konkrét, megfigyelt viselkedésénél maradni — nem a feltételezett okánál.

EZT KERÜLÖM

- „Mi történik maguknál otthon?” — faggatás, amit a gondozó számonkérésként él meg.
- „Biztosan bántalmazás áll a háttérben.” — a pedagógus nem diagnosztizál és nem nevez meg erőszakot.
- „Miért nem lép ki ebből a kapcsolatból?” — hibáztatás, amely elzárja a bizalmat.
- A két gondozó konfliktusában állást foglalni, vagy egyiküket a másik előtt minősíteni.

Biztonsági szempont: ha felmerül, hogy az egyik gondozó az elkövető, vele a közvetlen beszélgetés — még a finom „változásokat látok” nyitás is — kockázatot jelenthet a bántalmazott félre és a gyermekre nézve. Ilyenkor az elsődleges út a gyermekvédelmi felelőssel való egyeztetés és a jelzőrendszer, nem a négy szemkötti beszélgetés.

05

MIT TEGYEK?

— Dokumentáció — a megfigyelt jelek, viselkedés, a gyermek szavai idézőjelben, dátummal; a tények és a feltételezések, értelmezések világos elkülönítésével. [\[NICE NG76\]](#)

JÓ DOKUMENTÁCIÓ (TÉNY)

- „2026.06.15. A szabad játék során a gyermek háromszor eljátszotta, hogy egy baba elbújjik az ágy alá. Azt mondta: »El kell bújni, amikor otthon kiabálnak.« A mondatot szó szerint rögzítettem.”
- Dátum, helyzet, megfigyelt viselkedés, a gyermek saját szavai idézőjelben.

NEM JÓ DOKUMENTÁCIÓ (ÉRTELMEZÉS)

- „A gyermek családjában valószínűleg bántalmazás történik.”
- Következtetés, minősítés, a pedagógus feltételezése tényként rögzítve — ez egy eljárásban is támadható.

- Az intézményi gyermekvédelmi felelőssel, vezetővel való egyeztetés — a jelzés nem magányos döntés, hanem intézményi eljárás része.
- Gyermekvédelmi jelzés a gyermekjóléti szolgálat felé, ha a gyermek veszélyeztetettsége felmerül — ez az óvodapedagógus törvényi kötelezettsége és lehetősége. [\[1997. évi XXXI. tv.\]](#)
- Együttműködés a jelzőrendszerrel (gyermekjóléti szolgálat, védőnő, házi gyermekorvos) — az óvoda gyakran az első láncszem, de nem az egyetlen.
- Trauma-tudatos, kiszámítható, biztonságos környezet a csoportban — a stabil napirend és a megbízható felnőtt önmagában is védőfaktor a gyermeknek.
- A bántalmazott gondozó iránti tapintat: a vele való jó kapcsolat is a gyermek biztonságát szolgálja — a hibáztatás viszont elzárhatja a segítség útját.

A gyermekvédelmi jelzés nem a család elleni lépés, és nem az érintett gondozó hibáztatása — a cél a gyermek biztonsága. A párkapcsolati erőszakért elsődlegesen az elkövető felelős.

06

MIT NE TEGYEK?

- ✗ *A gyermeket faggatni, sugalmazó kérdésekkel „vallomásra” bírni.*
- ✗ *Titoktartást ígérni a gyermeknek a látottakról.*
- ✗ *A jeleket „majd kinövi” alapon félretenni, dokumentálás nélkül.*
- ✗ *Az érzékeny témát a másik gondozó vagy a kísérő felnőtt jelenlétében szóba hozni.*

- ✗ *A bántalmazott gondozót számonkérni, hogy miért nem lép — a kilépés folyamat, és a legveszélyesebb időszak is lehet.*
- ✗ *Saját szakállra „kivizsgálni”, szembesíteni a gondozót, vagy a jelzést megkerülni.*
- ✗ *A gyermek elé tární a felnőttek konfliktusát, vagy állást foglalni a gondozók között a gyermek előtt.*
- ✗ *A jelzést fenyegetésként közvetíteni a gondozó felé.*

07

⚠ **MAGAS KOCKÁZAT — AZONNALI CSELEKVÉS**

AZONNALI FIGYELEM ÉS A BIZTONSÁG ELSŐBBSÉGE SZÜKSÉGES, HA AZ ALÁBBIK BÁRMELYIKE FENNÁLL

- A gyermek konkrét, közvetlen bántalmazásról, fenyegetésről vagy félelemről számol be. [\[1997. évi XXXI. tv.\]](#)
- Fojtogatás említése a családban — a későbbi súlyos vagy halálos erőszak egyik legerősebb ismert kockázati indikátora. [\[Campbell et al. 2003\]](#)
- Halálos fenyegetés, fegyver jelenléte vagy fegyverrel való fenyegetés a háztartásban. [\[National DFV Bench Book\]](#)
- Friss, magyarázatlan vagy a magyarázattal ellentmondó sérülés a gyermekén. [\[NICE NG76\]](#)
- Szakítás vagy különválás utáni fokozódó zaklatás, fenyegetés a kapcsolattartás körül. [\[EU 2024/1385\]](#)
- A gyermek ismételt, kifejezett félelme egy adott személytől vagy a hazatéréstől. [\[National DFV Bench Book\]](#)

Közvetlen, akut veszély esetén a 112 hívása szükséges lehet. A gyermek biztonsága ilyenkor megelőz minden más szempontot. [\[Campbell et al. 2003\]](#)

Gyermekvédelem és a gyermek fejlődése

<u>1997. évi XXXI. törvény</u>	Gyermekvédelmi jelzőrendszer; az óvodapedagógus jelzési kötelezettsége.
<u>2011. évi CXCV. törvény (Nkt.)</u>	A köznevelés rendszere; a gyermek védelme és biztonsága az intézményben.
<u>NICE NG76</u>	Gyermekbántalmazás és elhanyagolás felismerése — viselkedési és fejlődési jelek.
<u>WHO – Violence against children</u>	A gyermekkori erőszak egész életen át ható hatása az egészségre és a fejlődésre.

Erőszak, kontroll, kockázat és nemzetközi jog

<u>UK Home Office – Statutory Guidance</u>	Kényszerítő kontroll (coercive control): a gyermek mint a kontroll eszköze.
<u>Campbell et al. 2003</u>	Fojtogatás — a gyilkossági kockázat többszörös emelkedése (AJPH).
<u>National DFV Bench Book (AU)</u>	Kockázatértékelés, a szakítás utáni időszak fokozott veszélye.
<u>EU 2024/1385</u>	Áldozatvédelem; a gyermek mint közvetett áldozat; gyermekbarát eljárás.
<u>Isztambuli Egyezmény</u>	A gyermek tanúkenti érintettsége; megelőzés és védelem.
<u>CEDAW GR35</u>	Állami kötelezettségek, nők és gyermekek elleni erőszak.

Megjegyzés: Magyarország az Isztambuli Egyezményt aláírta, de nem ratifikálta. Az itt hivatkozott standardokat az EU 2024/1385 irányelv és a CEDAW egyezmény azonos tartalommal írja elő.

OKIT (állami krízis)	06 80 20 55 20
Áldozatsegítő Központ (ÁSK)	116 006
Rendőrség / távoltartás	112
NANE	06 80 505 101
Patent (jogsegély)	06 80 80 80 81

Az óvodapedagógus rálátása a gyermek mindennapjaira olyan jeleket tehet láthatóvá, amelyek máshol rejtve maradnak. A korai felismerés és a megfelelő jelzés hozzájárulhat ahhoz, hogy a gyermek időben segítséget kapjon.

ETIKUS MUNKAHELY
PROGRAM
etikusmunkahely.hu